

עריכה ופירושי המילים: אלי פרה.

המבקש את פירושי המילים לשיר - יצור קשר באתר.

רזי לילה / חיים נחמן ביאליק

חצות ליל. בעד אשנבי הפתוח
בלט אל-חדרי שטפו גלי רוח
איש אחרי אחריו. חרש אט נשבו,
כמו מסוד קדושים עתה שבו.
ובעברם רפרפו עלי בדממה,
כרמז קל מארץ נעלמה.
רק-להב גרי יחרד – השמע
הוא לשון כל-גל, שפכה יזדעזע?
גם-צלי על-הקיר, הצל השחר,
לרגעים מלא קומתו זע לאחור.
מאין הם הרוחות הפלמונים,
הפאים בלי רשות, כמו אין אדנים
לחדרי? מי הם? החרשי צירים
ומרגלים חרש ראים נאינם נראים?
ומה, בכלל, הרוחות? מה חזיהן, טובן?
השאלות – שאלות הקל הן, כמוכן –
אך מי זה ירשיעני, משורר עני,
בשכתי לילה בדרך אל-שלחני,
ולנגדי צל משנה מכרכר על-הקיר –
אם-נפשי התעוררה, דברה שיר?

ופתאם צר המקום לנשמת
מהשתטח תחת צל קרתי.
וכעבד ישאף צל וכנשר – עבים,
בן פלטה נפשי לספור הכוכבים.
הצרך גדל גדל: בי התעורר –
ובכל-עוזו תצפתו – חוש המשורר.
ואוציא בעד אשנבי הפתוח
את-ראשי חוצה לשאף רוח, רוח.
ולעיני נגלה שר של-לילה – כלומר:
מתשכים, שחור, דומיה, צל וגומר.
רק אצלי על-הארץ כאמתים
עוד רעד אור גוע לעינים,

גם-כוכב אָהד שָׁם עוד יִקְרֹץ עֵינוּ,
ושָׁאָר הָעוֹלָם שׁוֹתֵק כְּאִלוֹ אֵינוֹ –
מִפֵּה וְהִלָּאָה וּמִפֵּה וּמְעַלָּה
רק לִילָה, לִילָה, לִילָה –
וּכְצֵל עַל-צֵל וּכְצֵל מִקְרֵב צֵל
יִשׁוּטוּ צְלָמִים אֱלֹמִים בְּתֵהוֹם הַלַּיִל.

וּכְמוֹ שְׁתֵּי עֵינֵי נְחֻטָּפוּ, וּכְאִלוֹ
אֶת-רֵאשֵׁי פִתְאֹם מְעֲלֵי הַבְּדִילוֹ
בְּקִרְדֵּם חַד וְכִבְד – כִּי חִתְלָה
כֹּל סְבִיבֵי בְּחִתְלָתָהּ הָאֶפְלָה
וְתִכַּס מִפְּנֵי כָּל-הַיְקוּם, אֶפְלוֹ
דְּמוּת בֵּית-הַכְּנֶסֶת עֵינֵי לֹא הִצִּילוּ,
זֶה הָעֶנֶק הַסֹּכֵךְ בְּקוֹמָתוֹ
הַכְּפוּפָה כָּל-הַבְּתִים בְּשִׁכְנָתוֹ.
גַּם אֶת-עֲצֵי הַסֶּרֶק מִבֵּית-הָעוֹלָם
הַכְּרֵתִי בַּמְחֻשְׁכִּים רַק בְּקוֹלָם.
וְהַכְּרוֹת סְתוּמוֹת, רְזִי לֵיל נְשָׂאִים,
מִשׁוּט בְּאֹר, קְלוּטוֹת לְמִקְטָעִים,
תְּמַלֵּט, תִּגְנֹב אֲזֵנֵי הַקְּשָׁבָת
מִנְבְּכֵי דְמָמָה וּמַיִם צִלְמוֹת,
כַּמְגִּנֵב דְּבָרִים וּמְמַלֵּט נִיב
מִשְׁפָּחֵי יִשְׁן, חֲלוּמוֹ דוֹכֵב פִּיו –

מָה-רַב הָרְזִי, עֲמָקָה הַתְּעֵלוּמָה
הַלוּטָה בְּאֶפְלָה זֶה הַסְּתוּמָה !
עַל-יְדֵי אֵלֶּפֶי אֶלְף נְעֵלָמִים
יַעֲרִימוּ סוּד – וּבְפִיּוֹת נְאֻלָּמִים.
וְרַבּוֹת עֵינֵי חֹשֶׁךְ לִי יִלְטָשׁוּ
וּמְזוּמוֹת שְׁחָרוֹת כְּמוֹ עֲלֵי יִתְרָשׁוּ.
מִמּוֹלֵי שָׁם עֲמֻדַת חֲרָבָה מְטָה –
מִי יִדַע מָה-יִתְלוּגֵן קִרְבָּה עֵתָה ?
וְשָׁם מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת תִּבְיִט שְׁמָמָה –
וּמִי יוֹדַע מָה-יַעֲשֶׂה שְׁמָה ?
וּמָה-יִתְחַרֵּשׁ שָׁם וּמָה-יִרְקֵם
בֵּין חֲרָלֵי גִדְרֵי דְחוּיָהּ, קִיר מְעַקֵּם ?
מָה-יִרְזָמוּן הַקּוֹלוֹת הַנִּפְלְאִים

הצללים במרחק ונבלעים ?
הד מה ומי הם ? למה כה יהמיו
ובעצב עולם דומם אט יכליו ?
את-אנחת מי יוליכו בתעלומה ?
את-תאנת מי, את-תקנת מי יורידו דומה ?
התלונה חרישית היא אם תחנה זכה
תתמוגג שם ? אם-כליון נפש דכא
אסירת ח'שך, מלאתי מאניים
תתעטף, תצ'ג, תפלל : חיים, חיים !

או קינת סתר היא ושפוני דמעות
על חרבן איזה ארץ רבת פלאות,
עלי משואות חיי ריק ותפל
הנבלים שם כציץ בלילה אפל ?
ודומם יחדרו הקולות הנחבאים
ללב – ומלאו אותו הקינת פלאים.
וכמו מקצני עד, מאפסי תהו
הרהורים סתומים אל-הלב יבאו,
ומשכים אותו שמה, שמה, שמה –
לקצות מרחקי עד, אל אפסי דממה,
הרחק מפה, למקום משם תצאנה
בנות קול, הברות פליאות – ותמוגינה.
וכמוהן גם-בלבבי עמק עמק
חלום פלאי נושן געור דומם, נמוג.
אז אבין אני אנה לבי כה קראני
מעודי עד-היום – ומה ערירי אני !
ושר-הלילה בקול דממה דקה
עמד עלי ולחש על-המכה.
ובכל-היקום מלמעלה ומתחת
לא-תאבד לבטלה נשימה אחת.

עוד רז בלע רז במצולת דממה דקה –
ואזני כבר השליכה שמה חכה,
ותצד דמי וקול, וממעמקים
כבר עיני חתרה שפעת המחשפים,
ותשמור רגלי נשף אט יתהלך,
כיעף כרוב קל וכמטות כנפי מלאך.

וּמַעַט מַעַט נִגְלוּ פְּנֵי הַלֹּט
וַיִּקְא צֶל אֶת-צֶל, סוּד גְּלָה סוּד.
וְקוֹל לְקוֹל, וְקוֹ לְקוֹ, וְצֶל לְצֶל –
וְאִפִּיר אוֹתְךָ בְּכָל-צְפוּיֶיךָ, שׁוּר שָׁל-לַיִל!
עַל-מְרַחֵב אֶרֶץ אֲשֶׁמַּע נִיד כְּנַפֶּיךָ,
נִשְׁמַתְךָ אַחוּשׁ, אֲבִין הִרְהוּרֶיךָ.
מִדְּמֵי רַחֲבוֹת רֵיקִים חֲדָלֵי אִישִׁים,
מִשְׁקָט בְּתִים עוֹמְדִים וּמִתְרִישִׁים
כְּאֵלִמִּים מְקַרְקָעִם עַד-גְּגוֹתָם
וְשִׁמְרִים, סְתוּמֵי חֲלוֹן, תַּעֲלוּמוֹתָם;
מֵאֲשַׁנֵּב בּוֹדֵד מֵאִיר שֵׁם מִפְּנַת גֹּג
בְּקִצָּה הֶרְחֹב וּמִסַּנֵּן אוֹר בְּעַד מִסַּךְ דָּק,
מֵאֵד הָאוֹר הַקְלוּשׁ, אוֹר הֶרְמִיָּה,
הַפְּרוּשׁ הֶרְחֹק בְּעֶרְפֶּל כִּירִיעָה
עַל-גְּפֵי מְרוֹמֵי קֶרֶת שֵׁם מִלְמַעְלָה;
מִבַּת-קוֹל תְּרוּעַת חֲצֹצְרָה, גְּנַבְתִּי לְיָלָה,
אֲשֶׁר מִמְּקוֹם עֲלִיזִים נִסָּה, הַתְּפוֹצֵצָה,
וְכִמּוֹ מֵרֵאשׁ הִגַּג עָלַי קִפְצָה;
מִתְנוּמַת הַעֲשָׂבִים, מִמִּשְׁק הַקְּמִשׁוּנִים,
מִפְּלִיטֵי קוֹלוֹת אֲבָדִים בְּמִרְחָקִים –
מִכְּלָם אַחוּשׁ, אֲשֶׁמַּע רְמִזִּים דְּקִים
לְחֲלוּמוֹת פְּלֵאִים, חֲלוּמוֹת בְּלֵי פִתְרוּנִים.

תרנ"ט.